

Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzatának Idősügyi Konceptiója

2015-2019

2015.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. Általános helyzetkép és demográfiai jellemzők.....	4
3. Időseket tömörítő szervezetek Kecskeméten	8
4. Nyugdíjasok helye, szerepe ma Kecskeméten	10
5. Célok	13
5.1 Az idősek értékei, kapacitásuk	13
5.2 Segítségre szorulóknak.....	14
5.3 Generációk közötti kapcsolatok.....	14
5.4 Ellátások	15
5.5 Egészség, sport, kultúra, egyéb szabadidős, illetve szórakozási lehetőségek	15
5.6 Média	15
5.7 Tanulás, ismeretbővítés, jogi segítség	16
5.8 Esélyegyenlőség	16
6. Feladatok	16
6.1 Az idősek értékei, kapacitásuk	16
6.2 Segítségre szorulóknak.....	17
6.3 Generációk közötti kapcsolatok.....	17
6.4 Ellátások	17
6.5 Egészség, sport, kultúra, egyéb szabadidős, illetve szórakozási lehetőségek	17
6.6 Média	18
6.7 Tanulás, ismeretbővítés, jogi segítség	18
6.8 Esélyegyenlőség	18
<i>Melléklet</i>	19

1. Bevezetés

„Megöregedtem, ami természetes folyamat, s aki okos, nem is lázad ellene... mert aki magasabban jár már az élet hegyén, annak többet fog be a szeme a látóhatárból.”

Mezei Mária

Mezei Máriának, a kecskeméti születésű legendás színésznőnek a fentebb idézet gondolata több megfontolandó igazságot is tartalmaz az idősödésről, erről az emberiséget már ősidőktől fogva foglalkoztató életszakaszról. Amint az idézet is rámutat, az időskor természetes állapot, a természetes életfolyamat záró szakasza. Az időskorról való gondolkodás és közbeszéd korábban inkább az elszenvedett veszteségekre, a gyakran, de nem törvényszerűen bekövetkező egészség- és teljesítményromlásra fókuszált. Meggyőződésünk, hogy amikor az időskorról, az idősekről gondolkodunk, beszélünk, az idősekkel és az idősekért teszünk valamit, helyesebb előtérbe helyezni a meglévő képességek megőrzését és fejlesztését, az időskori szellemi és fizikai aktivitás kiaknázását, az új kihívásokra való reagáló képesség kialakítását. Az idősek városunk számára nem elsősorban terhet jelentenek, hanem olyan értéket és erőforrást, amely képes aktívan hozzájárulni Kecskemét életképességéhez, versenyképességéhez és a társadalmi stabilitás és szolidaritás kialakulásához.

Az idősebb nemzedékekben rejlő értékek és a város javára kiaknázható erőforrás egyik forrása az a bölcsességet tápláló tapasztalat, amelyet az élet hegyén való magasabb járás biztosít. Hiszünk abban, hogy Kecskemét sikeres jövője csak Kecskemét sikeres múltjából táplálkozhat, amelyhez az idős kecskeméti polgárok munkájukkal, tudásukkal és tehetségükkel alapvetően járultak hozzá.

Az idősek által képviselt értékek, erőforrás, tapasztalat és bölcsesség fontosságának hangsúlyozása mellett természetesen tisztában vagyunk azokkal a megoldásra váró társadalmi és demográfiai kihívásokkal is, amelyeket a népesség fokozatos idősödése ró Európára, Magyarországra és Kecskemétre is. A társadalom elöregedése globális probléma, amely természetesen helyi szinten is érezteti hatását. Az idősödés, az időskorúak arányának növekedése mellett csökken a fiatal korosztályok aránya. Mind az időskori függőségi ráta (a 65 éves és idősebb népesség aránya a 15-64 éves korosztályhoz viszonyítva), mind pedig az öregedési index (amely a 65 éves és idősebb korosztályt a 14 éves és fiatalabb gyermekek létszámának arányában adja meg) értéke erősen emelkedő tendenciát mutatott az utóbbi évtizedekben, ami többek között azt is jelenti, hogy egy aktív korú állampolgárra egyre több időskorú jut. Ezekkel a folyamatokkal párhuzamosan napjainkban egyre kevésbé jellemző a többgenerációs együttélés, az idősek egyre jelentősebb hányada él magányosan, így fokozatosan növekedik az idősellátás terén a társadalom felelősség- és szerepvállalása.

Az idősek által képviselt értékek és lehetőségek, valamint a társadalom idősödésével együtt megjelenő kihívások egyaránt szükségessé teszik különböző stratégiák kidolgozását az idősek életminőségének fenntartása, és lehetőség szerint további javítása érdekében. Ilyen stratégiai dokumentum Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzatának 2015-2019. évi Idősügyi Koncepciója is.

2. Általános helyzetkép és demográfiai jellemzők

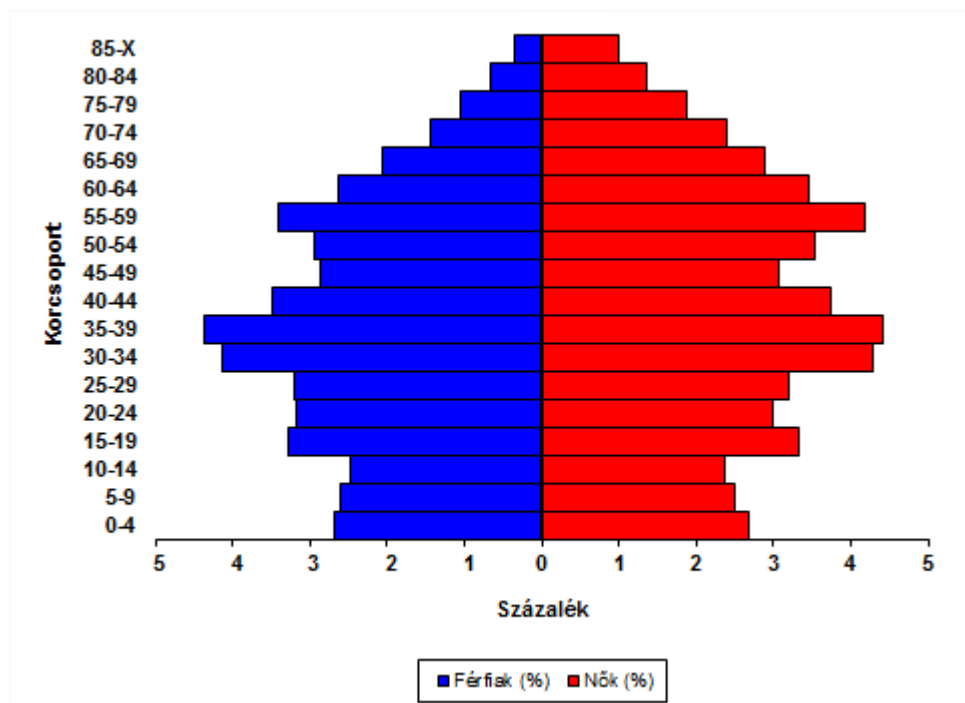
Kecskemét Bács-Kiskun megye székhelye a Duna-Tisza közti Homokhátság közepén, közel azonos távolságban Budapest és Szeged között, a kelet-nyugat, illetve az észak-dél irányú főközlekedési utak kereszteződésében helyezkedik el, lakosainak száma meghaladja a 110.000 főt. A megyeszékhely gazdasági szerepe és munkaerő felszívó ereje jelentős, szerepkörének megfelelő teljes közigazgatási, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális és sport intézményi ellátottsággal rendelkezik.

A város állandó népessége 2014. december 31-én 111.985 fő, lakónépessége 115.655 fő. A népesség legfontosabb adatai 2014. december 31-én:

állandó népesség száma:	111.985
lakónépesség száma:	115.655
férfiak aránya:	47,26 %
nők aránya:	52,74 %
gyermekkorúak aránya (0-14 év):	14,95 %
középkorúak (15-61 év):	65,8 %
időskorúak (62 évtől):	19,25 %

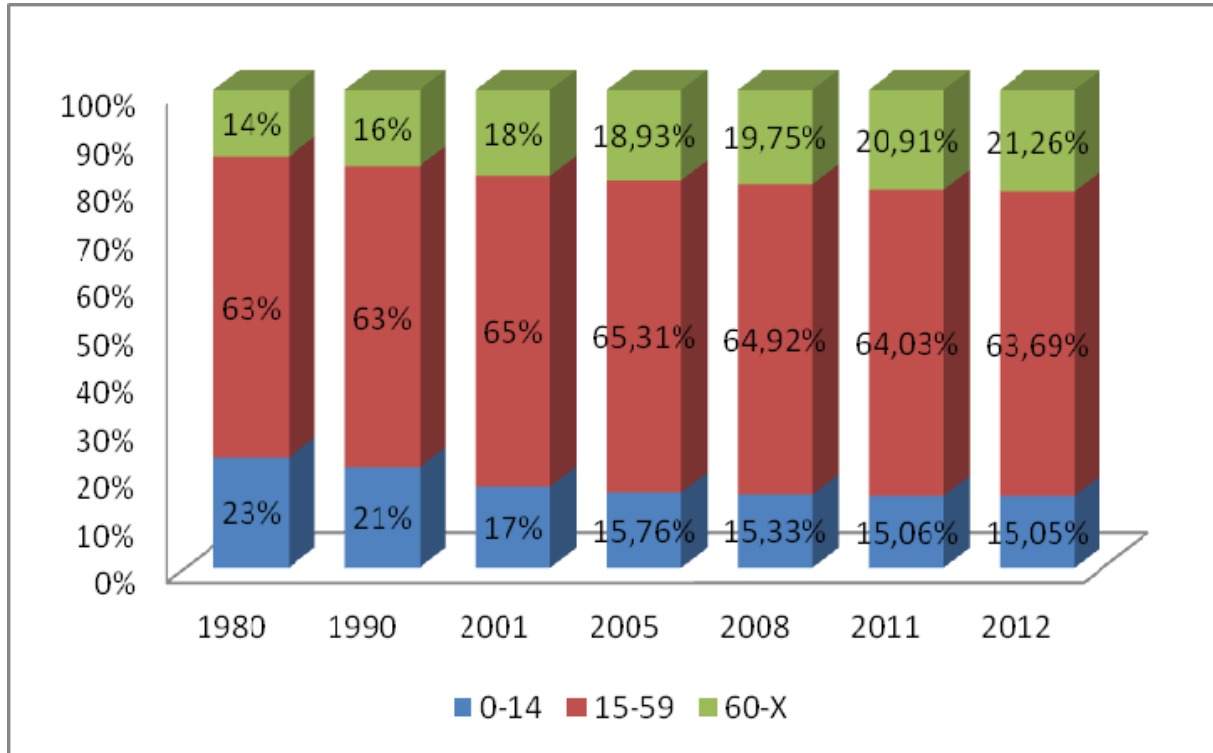
Forrás: Helyi vizuál regiszter

A legutóbbi, 2011-es népszámlálási adatok alapján Kecskemét korfája – megfelelően a bevezető részben leírtaknak – egy előregedő társadalom képét mutatja.

Forrás: KSH népszámlálás 2011

Ugyancsak megállapítható, hogy amint a lenti oszlopdiaagram is szemlélteti, a korösszetétel a városban kedvezőtlen irányban módosult az utóbbi évtizedekben, jelentősen csökkent a gyermekek száma, ugyanakkor növekedett a 60 éven felüliek száma és részaránya is. Különösen a változás iránya és szerkezete aggasztó, hiszen ha az 1980 és 2012 közötti adatokat vizsgáljuk, akkor megállapíthatjuk, hogy mintegy 8 százalékponttal csökkent a 14 éven aluliak aránya (23%-ról 15,05%-ra), míg az idősebb korosztályoké 7%-nál is többel nőtt (14%-ról 21,26%-ra).

Forrás: Népszámlálás 1990, 2001 és 2011, TEIR

A kedvezőtlen demográfiai tendenciákat támasztja alá az a lenti táblázat is, amely a bevezetőben már ugyancsak említett öregedési index alakulását mutatja be Kecskeméten az elmúlt évek viszonylatában. A táblázat adatai ugyancsak egy előregedő társadalom képét mutatják, amelyben a 65 év feletti korosztályok száma egyre növekszik, miközben a 14 év alattiaké csökken, ennek következtében a város öregedési indexe is kedvezőtlen, fokozatosan emelkedő tendenciát mutat.

Öregedési index

	65 év feletti állandó lakosok száma (fő)	0-14 év közötti állandó lakosok száma (fő)	Öregedési index (%)
2008	15630	17031	91.8
2009	16134	16861	95.7
2010	16425	16832	97.6
2011	16629	16896	98.4
2012	16879	16891	99.9
2013	17381	16932	102.6
2014	17841	16926	105.4

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Kecskeméten az időskorú lakosság térbeli eloszlását a koncepció melléklete tartalmazza.

Az idősokkal kapcsolatos általános helyzetkép megismeréséhez rendkívül fontos információkkal szolgálnak a Kecskemét Megyei Jogú Városban folyósítási címmel rendelkező ellátottakról az *Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság Közgazdasági és Költségvetési Főosztálya* által rendelkezésre bocsátott adatok is, amelyeket a következő két táblázat tartalmaz.

2014. évi Kecskemét Megyei Jogú Városban folyósítási címmel rendelkező ellátottakról készített állománystatisztikai táblázat fő szerinti megbontásban

ellátási forma	fő
öregségi nyugdíjak	21533
korhatár alattiaknak járó ellátások	1337
rokkantsági és rehabilitációs ellátások	3559
hozzátartozói nyugdíj	1725
árvaellátás	959
mezőgazdasági szövetkezeti járadék	56
baleseti járadék	69
rokkantsági járadék	302
házastársi pótlék	169
egyéb nyugdíj, járadék, stb.	629

2014. évi Kecskemét Megyei Jogú Városban folyósítási címmel rendelkező ellátottakról készített állománystatisztikai táblázat darab szerinti megbontásban

ellátási forma	db
öregségi nyugdíjak	21533
korhatár alattiaknak járó ellátások	1337
rokkantsági és rehabilitációs ellátások	3593
hozzátartozói nyugdíj	8148
árvaellátás	959
mezőgazdasági szövetkezeti járadék	83
baleseti járadék	198
rokkantsági járadék	302
házastársi pótlék	172
egyéb nyugdíj, járadék, stb.	2073

Forrás: Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság Közgazdasági és Költségvetési Főosztálya

Az idősök általános helyzetének bemutatása során fontos röviden szót ejteni az idősök munkaerő-piaci helyzetéről is városunkban, hiszen ez jelentős mértékben határozza meg az időskori életminőséget és társadalmi aktivitást. Fontos megjegyezni, hogy munkaerő-piaci szempontból az Európai Unióban bevett terminológia szerint már az 50. életévüket betöltötteket is idősnek tekintjük.

A rendelkezésre álló munkanélküliséggel és foglalkoztatottsággal kapcsolatos adatok alapján kijelenthető, hogy Magyarországon az 50 év felettek nehéz helyzetben vannak a munkaerő-piacon és hasonló a helyzet Kecskeméten is. A következő táblázat az 50 év feletti

nyilvántartott álláskeresők számának alakulását mutatja az elmúlt években Kecskemét vonatkozásában:

Az 50 feletti nyilvántartott álláskeresők száma

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
A nyilvántartott álláskeresők száma összesen	6251	5691	5618	5149	5230	4165
51-55 évesek	759	760	692	675	494	471
56-60 évesek	343	395	389	543	427	450
60 év feletti	24	26	26	31	61	87
50 év feletti összesen	1126	1181	1107	1249	982	1008

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Kecskeméti Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály

A táblázatból látható, hogy amíg a regisztrált álláskeresők száma fokozatosan csökkent a 2009-2012. év zárónapjainak tekintetében, ugyanakkor az 56-60 év közöttiek száma és aránya növekedett ugyanebben az időszakban. 2014-ben jelentős csökkenés következett be a nyilvántartott álláskeresők számában, viszont ebben a körben az 50 év feletti aránya továbbra is közel 25%.

Az általános helyzetkép áttekintését a városban az idősök életminősége és ellátása szempontjából kiemelten fontos szociális szolgáltatások rövid bemutatásával zárjuk. Az idősöket érintő feladatok ellátása terén kiemelt szerepet játszik az Egészségügyi és Szociális Intézmények Igazgatósága, mint az önkormányzat szakmai intézménye. Az Igazgatóság, együtt az Őszirozsa Idősök Gondozóházával, biztosítja az idősök számára a szociális alapszolgáltatásokat és a szakosított ellátásokat. A kötelezően ellátott idősügyi feladatokat, illetve az egyes szolgáltatásokat igénybe vevő idősök létszámát a lenti, 2014. december 31-i adatokat tartalmazó táblázat mutatja be összefoglalóan.

Kötelező feladat megnevezése	Feladat-ellátási forma megnevezése	Ellátást nyújtó megnevezése	Igénybevevők száma	65 év feletti igénybevevők száma
Házi segítségnyújtás	önkormányzati fenntartású intézmény 4 telephelyen végzi a tevékenységet (ellátható személyek száma: 396 fő)	Egészségügyi és Szociális Intézmények Igazgatósága (a továbbiakban: ESZII)	431	364
Étkeztetés	önkormányzati fenntartású intézmény 4 telephelyen végzi a tevékenységet	ESZII	977	594

Idősek nappali ellátása	önkormányzati fenntartású intézmény 4 telephelyen 290 férőhellyel	ESZII	485	380
Támogató szolgálat	önkormányzati fenntartású támogató szolgálat működtetése	ESZII	54	8
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	önkormányzati fenntartású jelzőrendszeres házi segítségnyújtás működtetése	ESZII	108	108
Idősek átmeneti ellátása	két telephelyen önkormányzati fenntartású átmeneti otthon működtetése	ESZII	28	28
Idősek ápoló-gondozó otthona	három telephelyen önkormányzati fenntartású idősek ápoló – gondozó otthona működtetése	ESZII	385	347
Fogyatékosok ápoló-gondozó otthona	önkormányzati fenntartású 100 férőhelyes fogyatékos otthon működtetése	ESZII	100	18

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

3. Időseket tömörítő szervezetek Kecskeméten

Az aktív, minőségi időskor szempontjából rendkívül fontos, hogy az idős emberek számára biztosítottak legyenek azok a társas terek, minőségi szabadidős szolgáltatások, amelyek lehetőséget biztosítanak a közösségi életre, a szabadidő tartalmas, élményekben gazdag eltöltésére. Az időskori életminőséget döntően befolyásolja az, hogy az idős emberek részt tudjanak venni olyan közösségekben, olyan – számukra és velük együtt szervezett – programokban, amelyek alkalmasak a szellemi, fizikai és pszichikai aktivitás megőrzésére, valamint a korosztályra jellemző elmagányosodás legalább lehetőségek szerinti enyhítésére, ellensúlyozására.

Az idősek igényeit figyelembe vevő közösségi élet, a színvonalas társas terek és szabadidős szolgáltatások biztosításában kiemelkedő szerepet játszanak a Kecskeméten működő nyugdíjas klubok. Ezeknek a kluboknak a legnagyobb helyi ernyőszervezete, egyben az önkormányzat kiemelt idősügyi stratégiai partnere a **Kecskeméti Nyugdíjasok Klubjainak Megyei Jogú Városi Szövetsége** (a továbbiakban: Szövetség), amelynek 2014-ben – megalapításának 20. évében – 36 klub, és mintegy 2000 idős ember volt a tagja. A klubok közül 4 az Egészségügyi és Szociális Intézmények Igazgatóságának (a továbbiakban: ESZII) nappali ellátást nyújtó telephelyein belül tevékenykedik, ezért ezek a klubok az ESZII támogatásával szervezik meg a programjaikat. A nyugdíjas klubok

színvonalas működését jelentős mértékben elősegíti a részönkormányzatok támogatása. A nyugdíjas klubok egyrészt területi alapon szerveződnek, jelen vannak a legtöbb városrészben és elővárosban, egy másik részük, mint például a Rendőrségi vagy a Honvédségi Nyugdíjas Klub pedig a tagok egykori hivatása, szakmája alapján jött létre. A klubok által biztosítottá válik az amatőr művészeti és kulturális csoportok számára a fellépési, bemutatkozási lehetőség akár a városrészi, akár a városi rendezvényeken. A klubok által szervezett szabadidős programok, szolgáltatások rendkívül sokszínűek. Nagy népszerűségnek örvendenek a rendszeresen megszervezett versmondó-, népdal- és hangszeres versenyek, a néptáncbemutatók, a nótaestek, a különböző táncestek, a családi főzőversenyek, a humorfesztiválok, az idősek számára szervezett ki mit tudok, a közös kirándulások, a különböző kulturális rendezvényeken, fesztiválokön való közös részvétel, a koncertlátogatások. A kulturális programokon kívül hangsúlyosan jelennek meg a sportolási lehetőséget biztosító rendezvények, valamint az egészségmegőrzést, prevenciót szolgáló események is. A Szövetség koordinálja a hozzá tartozó klubok tevékenységét, összehangolja a programokat és biztosítja az egyes klubok közötti információáramlást is. A Szövetség két országos szervezetnek, a Nyugdíjasok Országos Képviselőtársaságának és a Nyugdíjasok Országos Szövetségének is tagja. A város vonzáskörzetében további nyugdíjas klubok is működnek, amelyek az Élet az Éveknek Országos Szövetség tagjai. Ezek a klubok a munkájukat megyei szervezeten keresztül szervezik.

Kecskeméten rendkívül aktív és sok ágazatot, szakterületet felölelő civil élet zajlik, amelynek legfontosabb ernyőszervezete a több, mint 100 civil tagszervezetet tömörítő Városi Civil Kerekasztal. Ennek egyik szakmai szerveződés alapján létrejött tagja a *Nyugdíjas Civil Kerekasztal*, amely kitűnik szervezettségével, változatos programkínálatával, illetve programjainak kiemelkedő látogatottságával. A kerekasztal célja az érdekképviselet és érdekvédelem, valamint igényes kulturális, környezetvédelmi, egészség-megőrzési és sport programok szervezése az érdeklődő idősek és családtagjaik számára.

A civil szervezetek mellett az egyházak is rendkívül fontos szereplők a városban az idősügy terén. Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata gyümölcsöző együttműködést folytat a Római Katolikus Főplébániával, a Kecskeméti Református Egyházközséggel, a Méntelek-Hetényegyháza Református Társegyházközséggel, az Evangélikus Egyházközséggel, a Kecskeméti Zsidó Hitközséggel, a Magyar Görög Katolikus Egyház Hajdúdorogi Egyházmegyéje Kecskeméti Görög Katolikus Szervező Lelkészségével és a Kecskeméti Baptista Gyülekezettel is. Az egyházak városunkban kifejtett tevékenységének kiemelt területét képezik az idősek számára és együttműködésével megvalósított programok.

A Kecskeméti Nyugdíjasok Klubjainak Megyei Jogú Városi Szövetsége, a Nyugdíjas Civil Kerekasztal tagszervezetei és a különböző egyházi nyugdíjas klubok mellett fontos megemlíteni a kecskeméti időseket tömörítő szervezetek sorában a 2009-ben alapított *Idősügyi Tanácsot* (a továbbiakban: Tanács) is, amely az önkormányzat partnere idősügyi politikájának kialakításában, a szakterületek összehangolásában és a megfogalmazott célok megvalósításában. Az Idősügyi Tanács speciális összetételű, javaslattevő és véleményező, illetve egyes esetekben döntéshozó testület. A Tanács tagja elnöki pozícióban a város mindenkorai polgármestere, állandó meghívottként vesz részt a munkában a területért felelős alpolgármester és az illetékes szakbizottság elnöke. A Tanács szavazati joggal rendelkező tagja lehet minden Kecskeméten és térségében lévő,

időseket tömörítő regisztrált szervezetének képviselője. Olyan szakemberek is tagjai a Tanácsnak, akik az időseket érintő egyes szakterületek elismert képviselői, így például delegál tagot a megyei kórház, a megyei könyvtár, a fogyasztóvédelem vagy az Egészségügyi és Szociális Intézmények Igazgatósága is. Az Idősügyi Tanáccsal való együttműködés fő célja az idős emberek érdekeinek képviselete, az időseket közvetlenül érintő határozatok, koncepciók, javaslatok véleményezése és a városban élő idősök által felvetett igények minél hatékonyabb kielégítése.

Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata a szakmai partnerség mellett a felsorolt idősügyi szervezetek közül a Kecskeméti Nyugdíjasok Megyei Jogú Városi Szövetségét több módon is támogatja. Az önkormányzat 2007. decembere óta a Polgármesteri Hivatalban biztosít irodát a Szövetség számára, amelyért bérleti díjat nem kér, a közüzemi díjakat pedig jelképes összegben állapítja meg. Ugyanakkor a Szövetség számára évente 2.000.000 Ft-ot biztosít az önkormányzat a Szövetség és az Idősügyi Tanács működési költségeihez, valamint az Idősügyi Tanács döntése alapján a Szövetség által szervezett és támogatott programokhoz, míg a Kecskeméti Harmadik Kor Egyeteme előadásorozatot megszervezésére 1.000.000 Ft-ot nyújt a költségvetés egy évre. További 7 millió forint állt rendelkezésre 2015-ben a *Városi Támogatási Programon* keresztül egyéb idősügyi programok támogatására, amelyre bármely civil szervezet, illetve időseket ellátó intézmény pályázhat.

4. Nyugdíjasok helye, szerepe ma Kecskeméten

Az Idősügyi Konceptió bevezető részében említésre került már, hogy a városban élő idős emberekre értéként és erőforrásként kíván a dokumentum tekinteni, ugyanakkor figyelembe kell venni azokat a demográfiai tendenciákat is, amelyek komoly kihívásokat rónak városunkra is. A nyugdíjasok településünkön betöltött helyének és szerepének tárgyalása során ezért egyrészt be kívánjuk mutatni azt a sokszínű, aktív tevékenységet, amellyel az idősök hozzájárulnak Kecskemét életének gazdagításához, illetve vázoljuk azokat az ellátásokat, amelyekkel az említett demográfiai kihívásokra kíván reagálni Kecskemét.

Az Idősügyi Konceptió a maga eszközeivel arra törekszik, hogy szemléletváltást képviseljen az idősekről, az idősügről való gondolkodásmód és közbeszéd terén. Ennek lényege, hogy ahelyett, hogy az idősödésről pusztán, mint megoldandó problémáról és teherről beszéljünk, vegyük észre és hasznosítsuk az idős emberekben rejlő értékeket és kapacitásokat is. A következőkben ezért izelítőt kínálunk abból a sokrétű tevékenységből, amellyel a városunkban élő idősök maguk tesznek tanúbizonyságot arról, hogy milyen aktív és hasznos tagjai Kecskemétnek.

Az idős emberek értékeinek, kapacitásainak kiemelkedően termékeny kiaknázási lehetőségeit biztosíthatják a *nemzedékek közötti együttműködésekben* rejlő lehetőségek. Kecskemét idős polgárai komoly, országos elismerést kiváltó programokat, rendezvényeket hoztak az utóbbi években létre, amelyek célja a nemzedékek közötti távolság csökkentése, a közös tanulás és tevékenység általi kölcsönös megismerés, megértés és tisztelet megteremtése. Azok a demográfiai kihívások, amelyek egész Európát érik, nemzedékek közötti toleranciát és együttműködést igényelnek, nem oldhatók meg, ha a nemzedékek vetélytársaknak tekintik egymást, vagy nincsenek ismereteik egymás értékeiről.

Hagyományossá vált intergenerációs programsorozat Kecskeméten az országban is úttörő kezdeményezésként megindult **Egy Klub - Egy Iskola Mozgalom**. Ennek lényege az, hogy egy-egy nyugdíjas klub partnerséget alakít ki egy-egy általános iskola tanulóival, és közös kulturális programokat, kirándulásokat szerveznek. Minden évben sor kerül komolyzenei koncertekre is, amelyeket fiatalok és idősek közösen adnak.

Évente megrendezésre kerül városunkban a **Bibliaismereti vetélkedő** is, amelynek különlegességét az adja, hogy a részt vevő csapatok a nemzedékek közötti együttműködés jegyében oly módon kerülnek kialakításra, hogy mindegyikben két nyugdíjas és két általános- vagy középiskolai diák kap helyet. A vetélkedő másik sajátossága, hogy ökumenikus, részt vesznek benne katolikus, református, evangélikus és baptista csapatok is. A vetélkedőt – a Nyugdíjasok Klubjainak Megyei Jogú Városi Szövetségével karöltve – minden évben másik egyház szervezi meg, ugyanakkor a zsűriben az egyházak és a Nyugdíjasok Klubjainak Megyei Jogú Városi Szövetsége képviselői mellett helyet kapnak az önkormányzat tisztségviselői is.

A nemzedékek közötti együttműködés és szolidaritás jegyében megvalósuló, példaértékű helyi kezdeményezések mellett fontos szerepet töltenek be az idősek városunkban az *élethosszig tartó tanulás* Európai Unió által is preferált értékét megvalósító programok megszervezésében, illetve az azokon való részvételben is. A Kecskeméten élő idősek szerencsére rendkívül nyitottak az élethosszig tartó tanulás jegyében rendelkezésükre álló lehetőségekre, aktívan vesznek részt azokon a számukra rendezett képzéseken, előadássorozatokon, amelyek hozzájárulnak ismereteik bővüléséhez, szellemi frissességük és aktivitásuk fenntartásához.

Kecskeméten már hosszú ideje működik sikeresen az **Idősek Akadémiája**, amelynek keretében változatos témájú, színvonalas előadásokkal várják az érdeklődőket a Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtárban. Rendkívül népszerűek az idősek körében a bűnmegelőzési, fogyasztóvédelmi, egészségügyi, kulturális, történelmi és tudományos témájú interaktív előadások, amelyek során gyakran merülnek fel olyan témák, amelyek közvetlenül formálhatják az idősek lakókörnyezetét, valamint válaszokat adhatnak a korosztályt érő aktuális kihívásokra is (pl. idősek kárára elkövetett bűncselekmények megelőzése, fogyasztóvédelmi jogsértések megelőzése).

2014 februárjában indította első szemeszterét a Pécsi Tudományegyetem, Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Nyugdíjasok Klubjainak Megyei Jogú Városi Szövetsége által közösen megszervezett **Kecskeméti Harmadik Kor Egyeteme** nevű tudományos előadássorozat, amely az idősek érdeklődésére számot tartható témakörökben a legnaprakészebb tudományos eredményekről ad tájékoztatást. A neves és elismert egyetemi oktatók mellett olyan szakmailag ugyancsak kitűnő, tudományos fokozattal rendelkező kecskeméti előadók is szerepelnek a kínálatban, akik a lokálpatriotizmus jegyében a helyi történelemről, kulturális és művészeti értékekről tartanak előadásokat.

A jelen kor egyik legfontosabb és immáron a hétköznapiak során is legerősebben jelentkező kihívása az infokommunikációs technológiában való jártasság fejlesztése idős korban is. Ennek érdekében a Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár immáron egy évtizede szervezi meg a **NAGYINET informatikai tanfolyamokat idősek számára**, a tanfolyami költségek 50%-t a Nyugdíjasok Klubjainak Megyei Jogú Városi Szövetsége finanszírozza.

Az idősök rendkívül jelentős szerepet töltenek be a *kulturális élet* területén is. Az időseket tömörítő kecskeméti szervezetek áttekintésekor említést tettünk arról a színes kulturális életről, amely a különböző nyugdíjas klubok berkein belül zajlik. Az idősök öntevékeny kulturális programjai, rendezvényei mellett azonban a város kulturális intézményei is szerveznek olyan eseményeket, amelyek célközönségét az idősök jelentik.

Hagyományos rendezvény városunkban az *idősök világnapjáról való megemlékezés*. Az eseménynek az önkormányzat egyik legfontosabb közművelődési intézménye, a Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ Nonprofit Kft. színházterme ad otthont. Az idősöknek előadott műsorban önkéntesen működnek közre a Katona József Színház művészei, valamint fiatal kecskeméti tehetségek, színészek és zenészek is. Ezen alkalomból a város vezetése is köszönti a megjelent, mintegy 700 fős közönséget, illetve elismeréseket nyújtanak át az idősöknek, valamint az idősökért kiemelkedően tevékenykedőknek.

Új kezdeményezés városunkban, amelyben ötvöződik a kultúra és a figyelemfelkeltő ismeretbővítés, hogy az önkormányzat támogatásával és a városi rendőrkapitányság szakmai együttműködésével a Katona József Színház kamaraszínházában a színház művészei színpadi előadások formájában dolgoznak fel az idősök számára olyan bűnmegelőzési, vagyon- és fogyasztóvédelmi témájú eseteket, amelyek szórakoztató formában segítik az idősök tájékozódását, ismereteik bővítését ezekben a témakörökben.

Az időskor egyik legfontosabb kihívása, hogy törekedni kell arra, hogy az idős emberek képesek legyenek fizikai és szellemi aktivitásukat minél tovább megőrizni, a várhatóan egészségben eltöltött időtartamot növelni. Kecskeméten az *egészségmegőrzés* és a *senior sport* ennek megfelelően az egyik legdinamikusabban fejlődő terület az utóbbi években.

Régi hagyomány Kecskeméten a *„Séta az egészségért” mozgalom*, amely a testmozgás mellett lehetőséget biztosít az érdeklődők számára a Bács-Kiskun Megyei Kórház szakemberei által térítésmentesen végzett különböző egészségügyi állapotfelméréseken és szűréseken való részvételre (vérnyomás, vércukor és koleszterin mérés). Az Ölelő Kéz Ápolási és Hospice Alapítvány munkatársai ugyancsak rendszeresen végeznek hasonló szűréseket a különböző, idősök számára szervezett városi rendezvényeken.

Az egészséges életmód és az időskori sportolás népszerűsítését szolgálja a hetente 10 alkalommal, 2 helyszínen megrendezésre kerülő Idősök tornája, valamint az új kezdeményezésként létrejövő Mozdulj! sportvetélkedő is, amelynek keretében a játékos sportfeladatok mellett szenior úszóversenyre is sor került a városi uszodában.

Fontos eleme az idősök számára biztosított sportolási lehetőségeknek az az együttműködés, amely Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Hírös Sport Nonprofit Kft. és a Nyugdíjasok Klubjainak Megyei Jogú Városi Szövetsége között jött létre, és amelynek értelmében a kecskeméti nyugdíjas klubok tagjai térítésmentesen használhatják a fürdőt hétfői és keddi napokon a létszámot megosztva 10 és 13 óra között.

Az időskori aktivitás és az egészséges életmód fontosságának hangsúlyozása mellett a minél jobb életminőségben töltött időskor nyilvánvaló előfeltétele az is, hogy az önkormányzat alkalmas környezetet, szakmai és intézményi háttérrel teremtse az idősök számára fizikai és mentális egészségük megőrzéséhez, kielégítse az idősök és családjuk körében felmerülő prevenciók, egészségmegőrzésre- és fejlesztésre irányuló igényeket. Az egészségmegőrzés, a

prevenció, az önellátó képesség elvesztése esetén pedig az időszakos vagy tartós ápolási és gyógyítási tevékenység biztosítása természetesen széles körű szakmai és intézményi együttműködést igényel, több szektornak kell együtt munkálkodnia ezen a területen.

Kecskeméten az Egészségügyi és Szociális Intézmények Igazgatósága az az önkormányzati szakintézmény, amely az idősek nappali és bentlakásos ellátását végzi. Az általuk végzett tevékenységről az Általános helyzetkép és demográfiai jellemzők című fejezetben található táblázat nyújt áttekintést. Összességében kijelenthető, hogy Kecskeméten az idősek ellátása általában megoldott, mivel a kecskeméti szociális ellátórendszer az ellátásba jelentkezőket az engedélyekben szereplő határokig képes ellátni.

5. Célok

Az elmúlt évtizedekben Magyarországon – csakúgy, mint szerte Európában – jelentős társadalmi változások következtek be. Ezek a változások szükségessé teszik az egyes társadalmi rétegek helyzetének és szerepének felülvizsgálatát. Az idősügy össztársadalmi kérdés, amely városunk lakosságának egyre nagyobb hányadát érinti. A nyugdíjasok élethelyzete csak a város fejlődésével, élhetőségével szorosan összefüggő egyéb szakterületekkel és szektorokkal együtt, komplexen szemlélhető és értelmezhető, hiszen az idősek Kecskeméten betöltött helye és szerepe elválaszthatatlan a foglalkoztatás, a szociális ellátás, az egészségügy, a lakhatás, a nyugdíjrendszer, a nemzedékek közötti együttműködés, a kultúra és közművelődés, a biztonság és az esélyegyenlőség kérdéseitől.

Az idős korosztály a társadalom megbecsült tagjaként szeretne biztonságban, kiszámítható módon, lehetőleg nem magányosan élni, ami a tartalmas, a társadalom számára is hasznos életmód feltételeinek kialakítását jelenti.

A következőkben bemutatásra kerülő célok olyan középtávú stratégiai irányelveket és kereteket jelölnek ki, amelyek teljesülésük esetén alkalmasak arra, hogy a Konceptióban már többször hangsúlyozott idősügyi szemlélet- és paradigmaváltás városunkban megtörténjen. Természetesen ehhez nélkülözhetetlen az idős emberek további aktív részvétele és közreműködése is.

5.1 Az idősek értékei, kapacitásuk

Mint már az előzőekben többször rámutattunk, az Idősügyi Konceptió a maga eszközeivel arra törekszik, hogy szemléletváltást képviseljen az idősekről, az idősügről való gondolkodásmód és közbeszéd terén. Ennek lényege, hogy ahelyett, hogy az idősödést pusztán megoldandó problémaként és teherként kezeljük, vegyük észre és hasznosítsuk az idős emberekben rejlő értékeket és kapacitásokat is. Ezzel a gondolkodásmóddal nem csupán azt hangsúlyozzuk, hogy ezek az értékek és kapacitások hasznosak a város élhetősége, versenyképessége és társadalmi szolidaritása szempontjából, hanem segítjük az idősek önbecsülését, pozitív önértékelését is.

Az idős korosztályt képviselő szervezeteknek fel kell mérni és meg kell fogalmazni, hogy melyek azok a területek, ahol ez a korosztály képes segítséget nyújtani a társadalom és egyben a város fejlesztéséhez, hozzá tud járulni a gazdasági élet fejlesztéséhez, a kultúra, az egészségügy és a szociális ellátás javításához és a harmonikus családi élet harmonikus családi

élet kialakulásához. Ilyen területek lehetnek különösen a házi betegápolás, a kulturális programok, a hagyományápolás és a környezetvédelem. A hasznosság érzete különleges visszacsatolásként hatványozottan megnövelheti az idősök életerejét és ezáltal az idős generáció társadalmi hasznosságát. Mindezt fontos cél az idős embereknek valóban hasznos elfoglaltságokat és feladatokat találni.

5.2 Segítségre szorulóknak

A korábbiakban bemutattuk, hogy Kecskeméten az idősök ellátása általában megoldottnak tekinthető, ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni azokat az idős embereket sem, akik kiesnek az ellátórendszer látóköréből, ugyanakkor segítségre szorulóknak.

Az előző Idősügyi Konceptió 2011-es megalkotását és elfogadását követően Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata krízisfelmérést végzett a magányosan élő idős emberek körében 2012-ben. A krízisfelmérés során leggyakrabban felmerülő igény az idősök részéről a lakóhelyük környékén a rendőri jelenlét erősítésére mutatkozott, ezért az önkormányzat kapcsolatfelvételt és együttműködést kezdeményezett a Kecskeméti Rendőrkapitánysággal ebben a témában. Ugyancsak gyakran fogalmaztak meg a megkérdezett idősök étel- és ruhaigényt, amelynek kielégítése érdekében az önkormányzat együttműködést kezdeményezett az Idősgondozó Szolgálattal. További fontos, a nemzedékek közötti szolidaritás erősítésének szükségességét mutató eredménye a felmérésnek az is, hogy a megkérdezett idősök közel egy negyedének nem volt rendszeres látogatója, ugyanakkor több mint 80%-uk mondta azt, hogy akadályozva érzi magát a mindennapok teendőinek ellátásában.

Ugyancsak az ellátórendszer látóköréből esetlegesen kikerülő, rászoruló idősök felkutatását szolgálta az Emberi Erőforrások Minisztériuma által kezdeményezett „Segítő kezek-összefogás félmillió idős otthoni biztonságáért” című mintaprogram is, amelyhez Kecskemét is csatlakozott 2014-ben. A mintaprogram keretében 2169 kecskeméti állandó lakcímmel rendelkező, 80. életévét betöltött idős ember állapot- és igényfelmérésére került sor, amelynek legfontosabb eredményeiről és tapasztalatairól az önkormányzat elkészítette és megküldte a beszámolóját a minisztérium számára.

Az említett krízis-, valamint állapot- és igényfelmérés dacára továbbra sem ismert teljesen a szociálisan rászorult idősök köre Kecskeméten, továbbra is vannak „fehér foltok”. Megkönnyíthetné az ellátás helyzetét, ha a városban és külterületén működő polgárőrségek, a házi gondozók, egyházi szervezetek, illetve más civil szervezetek összefogásával képet alkothatnánk ezekről a rászorultakról is. Fontos cél tehát az ellátórendszerből kieső kecskeméti idősök felkutatása, továbbá az ellátási igényeik felmérése. Ehhez egy jelzőrendszert szükséges létrehozni mindazon partnerek bevonásával, akik ezekkel az idős emberekkel kapcsolatba tudnak kerülni. Mindezek alapján célként fogalmazható meg továbbá egy folyamatosan karbantartandó adatbázis létrehozása és kezelése ezekről az idős emberekről.

5.3 Generációk közötti kapcsolatok

A már több ízben említett szemléletváltás az idősekről és az idősödésről való gondolkodásmód és közbeszéd terén, valamint az ugyancsak említett demográfiai kihívások,

amelyek egész Európát érik, nemzedékek közötti toleranciát és együttműködést igényelnek, nem oldhatók meg, ha a nemzedékek vetélytársaknak tekintik egymást, vagy nincsenek ismereteik egymás értékeiről.

Mindezeket tekintetbe véve a generációk közötti kapcsolatok vonatkozásában az általánosan megfogalmazható cél az, hogy a társadalom minden tagja teljes értékűnek ismerje el az időskorúakat, továbbá a fiatalabb generációk ismerjék meg az idős emberek értékeit, az idős kor és az idősödés természetességét és szép oldalát. Mindezek érdekében a hagyományos, egymást segítő ünnepi összejöveteleket, egyéb, több nemzedék részvételével zajló programokat fel kell használni a közösségerősítés elérésére a személyes példamutatás módszerével, támaszkodva az egyházi és egyéb, elsősorban önszerveződési alapon létrejött közösségek tevékenységére. Az ifjúság bevonásával támogatni kell továbbá a konkrét segítségnyújtás megszervezésére irányuló kezdeményezéseket is.

5.4 Ellátások

Kecskeméten az idősök ellátása általában megoldott, az idősügyi feladatok ellátása terén kiemelt szerepet játszik az Egészségügyi és Szociális Intézmények Igazgatósága, mint az önkormányzat szakmai intézménye.

Az alapellátás szervezeti keretei tehát megvannak, egyes elemeinek – így különösen a házi segítségnyújtásnak, jelzőrendszeres házi segítségnyújtásnak és a támogató szolgálatnak – a bővítése és az eleve is magas szintű szolgáltatásoknak a továbbfejlesztése kiemelt cél. Fontos cél még a demens és Alzheimer-kóros betegek ápolási-gondozási lehetőségeinek fejlesztése, az ilyen területen szakszerű ellátást nyújtó szolgáltatók támogatása.

5.5 Egészség, sport, kultúra, egyéb szabadidős, illetve szórakozási lehetőségek

Az idős korosztály létszámának növekedésével egy vegyes egészségügyi, kulturális és társadalmi összetételű, de koránál fogva mégis összetartozó embercsoport igényeivel kell számolni. Az egészség és a hosszú élet nagyban függ az élet minőségétől, amit a helyes táplálkozás, a sportolás és a változatos és kiegyensúlyozott intenzitású ingerek fokozhatnak. A sajátos igények kielégítéséhez geriátriai tanácsadás, egészségügyi előadások, továbbá konziliáris lehetőségek is hozzájárulhatnak. Fontos cél tehát – a fentieket alapul véve - az idős korosztály egészségmegőrző és sportolási, szabadidős és kulturális igényeinek minél magasabb szintű kielégítése.

5.6 Média

Mind a nyomtatott, mind pedig az elektronikus helyi média tájékoztatást nyújt a kecskeméti idősök életét befolyásoló fontosabb fejleményekről, eseményekről, döntésekről. Legfontosabb cél, hogy tárgyilagos, az idős kor szép oldalát, az időskorú emberekben rejlő értékeket feltáró közleményekkel, hírekkel, beszámolókkal és műsorokkal kell a köztudatban az idősökkel kapcsolatos helyes értékrendet és reális képet kialakítani.

5.7 Tanulás, ismeretbővítés, jogi segítség

A nyugdíjas állapot megváltozott családi, társadalmi, közösségi normákat jelent, amit ugyanúgy meg kell tanulni, mint a munkába állást. Hozzá kell tehát segíteni embertársainkat az új beilleszkedési feladatok megismeréséhez. Az időskori tanulás, ismeretbővítés támogatása kiemelt cél. Az idősök mindezekén felül – mint e gyorsuló ütemben változó világ egyéb területén – a jog világában is tájékozatlanabbak és elesettebbek. Cél, hogy a kecskeméti idősök minél magasabb színvonalú jogi segítséget kaphassanak igényeik szerint.

5.8 Esélyegyenlőség

Még ma is sokszor bonyolult a mozgásukban korlátozottak számára az utazás, a középületek egy részébe történő bejutás, a kereskedelmi hálózat megközelítése, a látásában, avagy más érzékelésében korlátozott személy számára a tájékozódás, az információhoz jutás, az ügyintézés. Idős korban az esélyegyenlőség megteremtése és biztosítása kiemelten fontos feladat. Elő kell mozdítani, hogy - a lehetőségek határain belül - gyorsuljon Kecskeméten az épületek, a közlekedés akadálymentesítése, valamint a honlapok akadálymentesített verzióinak elkészítése. Az akadálymentesítés valamennyi lehetőségét figyelemmel kell kísérni és következetesen végrehajtani valamennyi szegmensre vonatkozóan.

6. Feladatok

6.1 Az idősök értékei, kapacitásuk

- Az elmagányosodás és a társtalanság az idős ember egyik legnagyobb ellensége. Meg kell nyerni a nyugdíj előtt állókat a klubokba történő belépésre, és a klubéletben való aktív kiteljesedésre. Keresni kell azokat az ösztönző eszközöket, amelyekkel a klubok új tagokat tudnak soraikba toborozni, illetve amelyekkel új nyugdíjas klubokat lehet létrehozni. Támogatást kell nyújtani az egyes kluboknak a jogi személyiségű szervezetté válás feltételeinek megteremtéséhez, erre a kluboknak is törekedniük kell.
- A nyugdíjasok érdekeit következetesen védeni, az Idősügyi Tanács munkáját támogatni kell. A már meglévő stratégiai partnerekkel való együttműködést továbbra is biztosítani és támogatni szükséges, az esetleges új együttműködési lehetőségeket, partnereket pedig fel kell térképezni.
- Hozzá kell segíteni a nyugdíjasokat a tartalmas, teljes, aktív időskori élet lehetőségéhez, különböző programok és rendezvények szervezésével lehetőséget kell biztosítani számukra a kulturális, művészeti produkcióik bemutatására. A modern kor követelményeinek megfelelően továbbra is biztosítani kell az idősök számára az informatikai tanfolyamokon való részvétel lehetőségét, az ebben partnerként részt vevő intézményekkel továbbra is fenn kell tartani az együttműködést, illetve lehetőség szerint új partnereket kell bevonni. (pl. ifjúsági közösségi tereket)
- Meg kell vizsgálni annak lehetőségét, hogy az önkormányzat és intézményei által lecserélt, de még használható számítógépek a nyugdíjas klubokba kihelyezhetők-e, mivel az Internet és az elektronikus levelezés már nélkülözhetetlen része az idősök életének is.

- Az idősök szakmai tudását, szellemi tőkéjét hatékonyabban kell hasznosítani a város versenyképességének és élhetőségének növelése érdekében.

6.2 Segítségre szoruló

- Felmérést kell szervezni a házi segítségnyújtás és egyéb alapszolgáltatás iránti igények, valamint Kecskemét szociális ellátottságának megismerése céljából, és a felmért adatokat folyamatosan karbantartó rendszert kell kidolgozni.

6.3 Generációk közötti kapcsolatok

- Az olyan eddigi jó gyakorlatok, mint az Egy klub-egy iskola mozgalom és a bibliaismereti vetélkedő fenntartása, a résztvevők körének bővítése.
- Támogatni kell a további nemzedékek közötti együttműködésre irányuló kezdeményezéseket.
- Generációs Közösségi Park létrehozása. Létesítésében alapvető szempont a generációk közötti kapcsolat erősítése a közös szórakozási, kikapcsolódási, sportolási, kulturális és egyéb közösségi programokon keresztül.

6.4 Ellátások

- Fejleszteni kell a lehetőségeken belül a szociális ellátást és az egészségügyi alapellátást, kiemelten kell kezelni és a lehetőségekhez mérten bővíteni és fejleszteni kell az idősök számára különösen fontos házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás és a támogató szolgálat alapellátásokat, továbbá az idősök bentlakásos ellátását biztosító intézményi férőhelyeket.
- A demens és az Alzheimer-kóros betegek ápolásának lehetőségeit fejleszteni, az ilyen területen szakszerű szolgáltatást nyújtókat támogatni kell.

6.5 Egészség, sport, kultúra, egyéb szabadidős, illetve szórakozási lehetőségek

- Az egészségtudatosság szintjét emelni kell az idős társadalomban. Vérnyomás-, illetve vércukormérést kell szervezni az igények és a lehetőségek keretein belül. Meg kell vizsgálni, hogy a 62 év feletti korosztály részére miként szervezhető meg egyes fontosabb, ingyenesen vagy kedvezményesen nyújtott egészségügyi szűrővizsgálatok. Geriátriai tanácsadás, egészségügyi előadások, illetve a konziliáris lehetőségek szervezésével kell segíteni, az idősök specifikus szakmai ellátásának javítását.
- A társas élet szerves részét képezik az országot megismertető kirándulások, valamint a szomszéd országokban élő magyarok életének megismerése, a nemzeti tudat erősítése. Ezek a programok elősegítik egymás megbecsülését, az egymásra utaltság felismerését. A lehetőségek keretein belül erősíteni kell a bel- és külföldi nyugdíjas partnerszervezetekkel való együttműködéseket.
- Tovább kell fejleszteni a szenior sportot, keresni kell annak lehetőségeit, hogy további intézményi sport és szabadidős infrastruktúra használatára kerülhessen sor. Ilyen lehetőségek például a sportpályák, uszoda, tornacsarnok idősök általi kedvezményes

használatának biztosítása; kirándulások, túrák, üdülések szervezése időseknek; továbbá a kulturális életminőség javításához kedvezményes múzeum-, színház-, komolyzenei koncertlátogatás lehetővé tétele.

6.6 Média

- Fontos az idősek tárgyilagos, közérthető tájékoztatása a város hivatalos honlapján, a helyi írott és elektronikus médiában az őket érintő jogszabályok és helyi rendeletek változásairól.
- Lehetővé kell tenni, hogy az önkormányzat honlapján egy menüpont alatt legyenek elérhetőek az időseket érintő hírek, információk, hírlevelek.
- Szenior Kisokos kiadása, amely papír alapú kiadványként tartalmazná az időseket érintő legfontosabb információkat (az Élet Útmutató mintájára). Ezt a kiadványt el kellene juttatni a nyugdíjas klubokba, orvosi rendelőkbe, gyógyszertárakba, kulturális- és sportesemények helyszíneire, stb.

6.7 Tanulás, ismeretbővítés, jogi segítség

- Folytatni kell az Idősek Akadémiája és a Kecskeméti Harmadik Kor Egyeteme előadássorozatokát, valamint az idősek internet használatának fejlesztését.
- Az idősek munkaerő-piaci hátrányát csökkentő komplex képzési-átképzési programot kell kidolgozni az élethosszig tartó tanulás jegyében, a munkaerő-piaci igények figyelembe vételével.
- A nyugdíjasok problémáinak érdekében fejleszteni kell a kecskeméti idősek számára nyújtott jogsegély szolgáltatást.

6.8 Esélyegyenlőség

- Szenior munkaerő-szolgáltatással és tanácsadással, a cégekkel és a vállalkozásokkal történő konzultációval, jogsegélyszolgálat biztosításával támogatni kell az idős emberek munkaerő-piacon tartását.
- Elő kell mozdítani, hogy - a lehetőségek határain belül - gyorsuljon Kecskeméten az épületek, a közlekedés akadálymentesítése, valamint a honlapok akadálymentesített verzióinak elkészítése. Az akadálymentesítés valamennyi lehetőségét figyelemmel kell kísérni és következetesen végrehajtani valamennyi szegmensre vonatkozóan.
- Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata az ÁROP 1.A.3 – 2014 „Területi együttműködést segítő programok kialakítása az önkormányzatoknál a konvergencia régiókban” című pályázat nyerteseként járási szintű együttműködést alakít ki a járás területén élő idősek – mint kiemelt esélyegyenlőségi célcsoport – jobb színvonalú ellátása, számukra a méltó idős kor biztosítása érdekében. Az együttműködés részleteit a pályázat eredményeként létrejövő Járási Esélyegyenlőségi Program tartalmazza.

Melléklet

